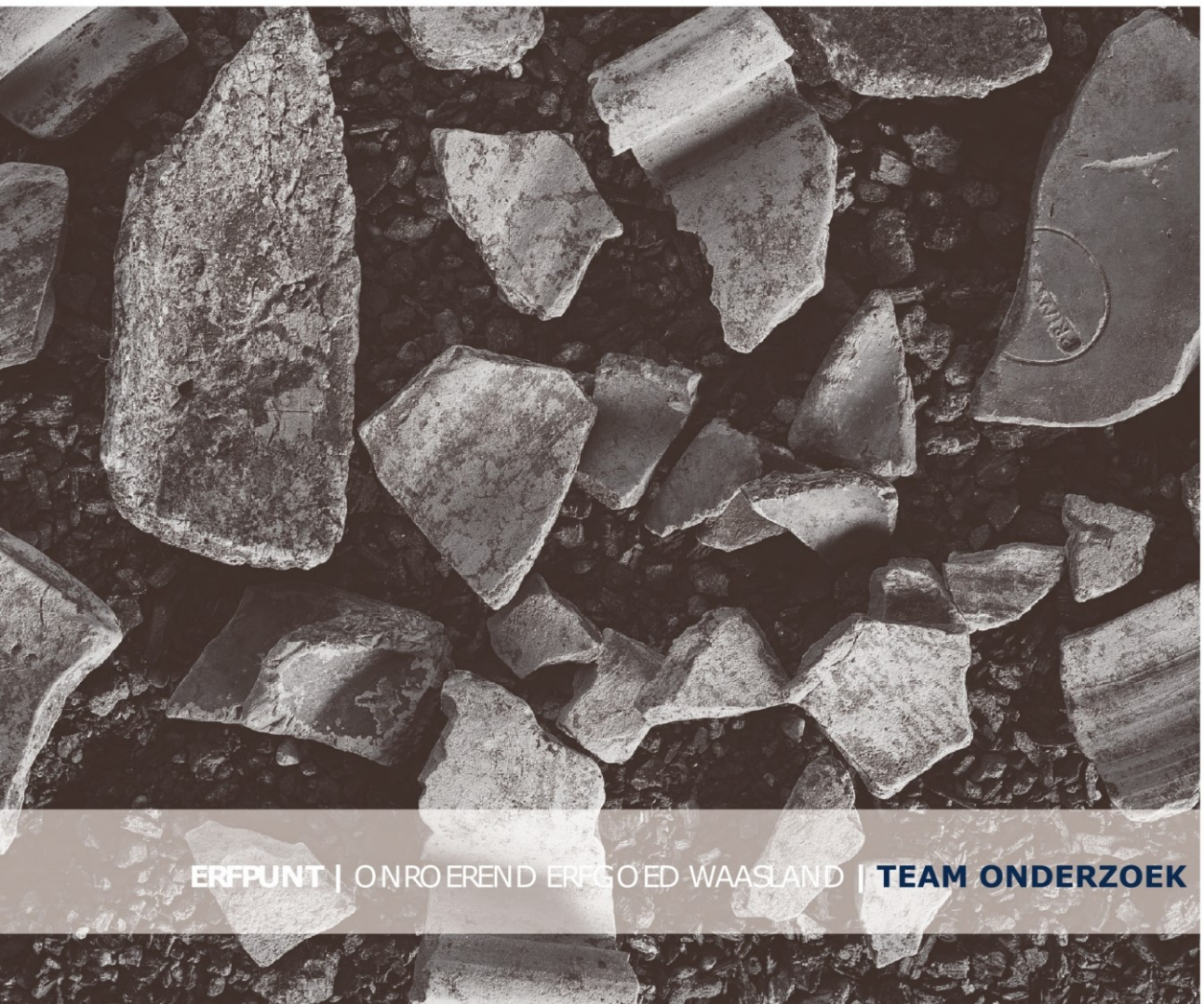

Archeologienota

Vrasene - Moerstraat 2021

Programma van maatregelen

RAPPORT

ERFPUNT | ONROEREND ERFGOED WAASLAND | TEAM ONDERZOEK

Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek 180

Project

Vrasene – Moerstraat 2021

Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed

2021A18

Uitvoerder project

Erfpunt – team Onderzoek
OE/ERK/Archeoloog/2016/00101
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas

Auteurs

Thierry Van Neste

Wetenschappelijke begeleiding

Erfpunt - team Beheer

© Erfpunt – team Onderzoek, 2021
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.
Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.
ISSN 0778-3841
Erfpunt - team Onderzoek
Regentiestraat 63
9100 Sint-Niklaas
Tel +32 (0)3 778 87 59
onderzoek@erfpunt.be
www.erfpunt.be
www.facebook.com/Erfpunt
https://sketchfab.com/Erfpunt

Colofon

1. Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van de omgevingsvergunning werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten hiervan kan gesteld worden dat de geplande werken over het algemeen slechts een beperkte impact zullen hebben. De zone waar de werken wel een ernstige impact kunnen hebben, heeft een lineaire vorm met beperkte breedte, waardoor de kans op reële kenniswinst bij verder onderzoek vrijwel verwaarloosbaar is. Om deze redenen kan gesteld worden dat er geen verdere maatregelen moeten getroffen worden in het kader van archeologisch erfgoed. Het uitgevoerde vooronderzoek kan dientengevolge als volledig beschouwd worden.

2. Aanwezigheid van een archeologische site

Het projectgebied is gelegen op de zwak hellende rug van de Wase Cuesta. De ondergrond werd hoofdzakelijk tijdens het Eind-Weichseliaan en Holoceen gevormd.

In de omgeving van het projectgebied zijn meerdere sites uit de metaaltijden, Romeinse tijd en middeleeuwen gekend. De wegen zelf hadden ten laatste tegen het einde van de 17de eeuw hun huidige ligging. Waarschijnlijk gaan ze terug tot de 15de eeuw en vermoedelijk dient hun ontstaan nog vroeger geplaatst te worden. De oudste vermeldingen dateren alleszins uit de late 13de eeuw.

3. Waardering van de archeologische site

Voor de verwachting aangaande de aanwezigheid van steentijdsites moet rekening gehouden worden met meerdere factoren. Een eerste factor is de nabijheid van open water. Onderzoek wijst namelijk op het belang hiervan voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites[1, 2]. Hierbij lijkt de afstand van ± 250 m de bovengrens te zijn[3]. Voor het huidige projectgebied zou dan ook een hogere verwachting voor steentijdsites kunnen gelden voor het deel van de Boerenstraat, de straat ’s Herenwilg en delen van de Permanstraat en Galgstraat. Een tweede factor waar rekening mee moet worden gehouden, is de (mogelijke) bodembewaring. De omgeving van het projectgebied wordt hoofdzakelijk gekenmerkt door bodems met een dikke antropogene A horizont. Hoewel bij deze gronden bij de beschrijving van de bodemkaart steeds uitgegaan wordt van een afdekking van de oorspronkelijke bodem met plaggen waardoor meestal een B horizont bewaard is gebleven, is dit bij bolle akkers zeker niet altijd het geval. De mate van bodembewaring bij deze bodems is dan ook niet precies gekend. In de omgeving van de Beverse Beek zijn wel meerdere gronden aanwezig waar bij de opmaak van de bodemkaart een

[1] De Bie et. al. 2019, 49.
[2] Van Gils et. al. 2019, 7; 38.
[3] Van Gils & Meylemans 2017.

B horizont werd vastgesteld. Indien steentijdsites aanwezig zouden zijn, zouden deze binnen de bodems met bewaarde B horizont wel goed bewaard kunnen zijn. Binnen het huidige projectgebied moeten we echter steeds rekening houden met de aanwezigheid van de bestaande wegen. Het langdurige gebruik hiervan zal ongetwijfeld een impact gehad hebben op de ondergrond. In hoeverre er nog sprake is van een (deels) bewaarde bodem, zelfs in zones waar deze op de bodemkaart wel aangegeven wordt, is dan ook onduidelijk. Algemeen wordt voor het projectgebied slechts een matige verwachting voor de aanwezigheid van steentijdsites vooropgesteld.

In de omgeving van het projectgebied zijn meerdere sites gekend uit de metaaltijden en Romeinse tijd. Het is echter niet duidelijk of deze aanwezig zijn/waren binnen het projectgebied. Of restanten van dergelijke sites al dan niet bewaard zijn gebleven, is sterk afhankelijk van de mate van verstoring die veroorzaakt werd door de jongere wegen.

Het is zeer waarschijnlijk dat het projectgebied vanaf de volle, of ten laatste vanaf de late middeleeuwen, ingenomen werd door wegen. Historische kaarten wijzen er duidelijk op dat er slechts weinig sprake was van bebouwing rondom deze wegen. Ze leken hoofdzakelijk te dienen als toegangswegen tot de aanpalende landbouwgebieden. Het is dan ook weinig waarschijnlijk dat de wegen intensief gebruikt werden. In hoeverre er nog restanten van vroegere wegenissen aanwezig zijn, is niet gekend. Het blijvende gebruik als weg en de bijhorende (her)aanleg van het wegdek – vooral in de jongere tijden – doen echter vermoeden dat de kans klein is dat een historisch wegdek nog duidelijk waarneembaar zal zijn. Daarenboven is het vaak moeilijk om wegtracés te dateren omdat ze wegens hun karakter over het algemeen weinig vondsten opleveren. Over het algemeen is de verwachting voor resten uit de middeleeuwen en jongere perioden dan ook eerder laag.

4. Impactbepaling

De impact van de werken kan opgedeeld worden in drie onderdelen:

- De werken aan de grachten;
- De plaatsing van de riolering;
- De heraanleg van het wegdek.

Voor de afwatering van het hemelwater zal gebruik gemaakt worden van de bestaande grachten. Hoewel deze geherprofileerd zullen worden en op verschillende plaatsen voorzien zullen worden van een overstort, zal hier sprake zijn van een uiterst beperkte tot verwaarloosbare impact.

De riolering zal hoofdzakelijk bestaan uit een drukriolering. Het grote voordeel van een dergelijke leiding is dat deze niet diep ingegraven moeten worden (minstens onder de vorstgrens, ± 60 cm) en

dat ze het profiel van het maaiveld kunnen volgen. Door de smalle diameter van de buizen (75 mm) en de ondiepe ligging is het voor de plaatsing niet nodig om brede en diepe sleuven te graven. Aangezien de drukriolering binnen het projectgebied gemiddeld tot 1,6 m diepte geplaatst zal worden, zal hier wel degelijk sprake zijn van een ernstige impact. De verstoring zal echter relatief beperkt zijn in breedte en een lineair verloop hebben. Daarenboven moet steeds rekening worden gehouden met de aanwezigheid van de bestaande wegen, die ongetwijfeld reeds enige mate van verstoring hebben veroorzaakt.

Na de plaatsing van de riolering zal het wegdek van de wegen heraangelegd worden. De grootste bodemingreep zal hierbij reeds plaatsgevonden hebben bij de plaatsing van de rioleringen. De heraanleg van de wegenissen zelf zal slechts een beperkte impact hebben aangezien het gaat om ingrepen in het bestaande traject, de inrichtingswerken uit het verleden zullen ongetwijfeld al voor een zekere mate van verstoring gezorgd hebben. Enkel de toevoeging van uitvoegstroken kan mogelijk een bijkomende ingreep met zich meebrengen. Deze zijn echter steeds beperkt in omvang en zijn te situeren aan de grachtranden. Het is dan ook weinig waarschijnlijk dat de aanleg hiervan een ernstige impact zal hebben op enig archeologisch erfgoed.

Algemeen kan gesteld worden dat de geplande werken een eerder beperkte impact zullen hebben op eventueel archeologisch erfgoed.

5. Bepaling van maatregelen

Binnen het projectgebied is geen sprake van de aanwezigheid van een vastgestelde archeologische site. De wegen zelf gaan zeer waarschijnlijk terug tot de volle of late middeleeuwen. Het gaat echter om landelijke wegen waarbij het uiterst onwaarschijnlijk is dat er voldoende relevant materiaal aanwezig zal zijn om de oudste fase(n) beter te kunnen duiden. De kans dat een verder onderzoek duidelijke informatie zal opleveren aangaande de precieze ouderdom van de wegen is dan ook te verwaarlozen.

Bij de aanleg van de rioleringen kunnen mogelijk wel oudere sites (bijkomend) verstoord worden. Omwille van het lineaire karakter en de beperkte breedte van de verstoring die hiermee gepaard gaat, zal het echter niet mogelijk zijn om eventueel aanwezige sporen in een ruimtelijke context te plaatsen. Hierdoor zal – zelfs bij het aantreffen van sporen en artefacten – geen reële kenniswinst gegenereerd kunnen worden.

Aangezien de geplande werken enerzijds geen impact zullen hebben op eventueel archeologisch erfgoed en een verder onderzoek anderzijds geen nuttige kenniswinst zal opleveren, wordt in het

kader van de omgevingsvergunning geen verder onderzoek geadviseerd. Dit advies doet echter geen afbreuk aan de meldingsplicht, zoals vermeld in artikel 5.1.4 van het Onroerenderfgoeddecreet.